

חוסן ארוך טווח לישראל

26.07.2024 | וינברג מ' דוד written by

פגישותיו של ראש הממשלה נתניהו בארה"ב בשבוע שעבר עם הנשיא ג'ו ביידן, עם סגנית הנשיא (והמועמדת הדמוקרטית לנשיאות) קמלה האריס ועם הנשיא לשעבר (והמועמד הרפובליקני לנשיאות) דונלד טראמפ היו בהחלט חשובות, כשהן נוגעות לצרכים המידיים של ישראל בכל הקשור להתמודדות עם השלוחים של איראן ☒ חמאס, חיזבאללה והחות'ים.

אבל הרוחות הפוליטיות משני צידי המתרס הפוליטי באמריקה מבהירים שלא מומלץ לישראל להסתמך בטווח הארוך על וושינגטון לכל צרכיה. הגיע הזמן שישראל תגוון את הבריתות האסטרטגיות שלה, את מקורות חומרי הגלם והנשק שלה, את השותפויות הטכנולוגיות שלה ועוד.

ארצות הברית היא עדיין, ובתקווה שתישאר, סלע איתן של גיבוי דמוקרטי/מוסרי, מדיני והגנתי לישראל למשך שנים רבות קדימה. ודאי שאנחנו מבקשים מבורא עולם "לברך את הברית הגדולה בין ישראל לאמריקה לנצח", כפי שעשה נתניהו בקונגרס.

אבל שוב, בהתחשב בזרמים הפרוגרסיביים בשמאל הדמוקרטי ובמגמות הבדלניות בימין הרפובליקני, אין להניח שהגיבוי הנלהב והנדיב שניתן לישראל באמריקה בעשורים האחרונים ימשיך בהכרח להתקיים.

במילים פשוטות, כדי שישראל תזכה בחוסן לטווח הארוך דרושים מעגלים רחבים יותר ומאגרי תמיכה עמוקים יותר.

בצד הדמוקרטי, קמלה האריס עלולה לאמץ בהתלהבות את הנרטיב האנטי-ישראלי שסחף את החוגים האקדמיים ה"ליברליים", הפוליטיים והתקשורתיים ולהפוך לכוח פוליטי חזק באמריקה. הדרישה של האריס כבר במרץ ל"הפסקת אש מיידית" בעזה, כשישראל התקדמה התקדמות ניכרת בתוכנית לפירוק חמאס, הייתה מקוממת מנקודת המבט של ישראל.

יש מקום לדאגה גם בעקבות היחס הסלחני במיוחד שלה כלפי המתאות שהיו בקמפוסים בארה"ב נגד הפעולות של ישראל בעזה. לדברי האריס: "(המפגינים) מראים בדיוק מה צריך להיות הרגש האנושי, כתגובה לעזה. יש דברים שחלק מהמפגינים אומרים שאני דוחה לחלוטין, אז אני לא מתכוונת לתמוך באופן גורף בטענות שלהם. אבל אנחנו חייבים להתמודד עם זה. אני מבינה את הרגש שנמצא מאחורי זה".

גם לא בטוח שלממשל הדמוקרטי הבא יהיו הרצון או האומץ להדוף את ההתקפות המשפטיות הבינלאומיות המתגברות נגד ישראל, שכן נראה שהדמוקרטים מאמינים בנחישות רבה ב"שלמותם" של מוסדות משפטיים בינלאומיים, כמו גם ארגונים "הומניטריים" (כדוגמת אונר"א)

אף על פי שהם מושחתים ומעוותים.

ועוד לפני שנגיע לממשל הבא, קיימת סכנה שהממשל הדמוקרטי הנוכחי יתקדם להכרה חד-צדדית במדינה הפלסטינית [2] מהלך שינעץ סכין בביטחון ובדיפלומטיה הישראלית, ויתגמל באופן לא ראוי את התנועה הלאומית הפלסטינית.

בצד הרפובליקני, הנשיא טראמפ והסגן החדש שלו, הסנאטור ג'יי. די. ואנס, הם פרו-ישראלים באופן אינסטינקטיבי מסיבות אסטרטגיות ודתיות, והם יגנו על ישראל מפני תקיפות באו"ם, בבית הדין הפלילי הבינ"ל ובמוסדות אחרים שעוינים גם את וושינגטון. אם זה היה תלוי בהם, הם היו מספקים לישראל כרגע כל מערכת נשק שהיא מבקשת, בלי להיות מוטרדים יותר מדי מהסיוע ההומניטרי לפלסטינים הנאמנים לחמאס.

אבל במחנה הרפובליקני יש התחזקות במגמות של בדלנות (ובסופו של דבר אנטי-ישראליות). לכל הפחות, טראמפ וואנס אינם רוצים להיות אלו שנלחמים במלחמות המזרח התיכון במשמרת שלהם. הם אומרים בשקט לישראל: "הכי באויבים שלך עכשיו, לפני שניכנס לשלטון בשנה הבאה (ואנו נפעל כדי נעזור לך להתמודד עם הבעיות השונות לאחר מכן)".

לנשיא טראמפ יהיו סדרי עדיפויות אחרים (הגירה, כלכלה, סין), והוא לא ימהר להתעמת עם איראן ושלוחותיה. תיעדוף הנושאים שלו בוודאי לא יתחיל באיראן או בפלסטינים.

ואם או כאשר יתחיל טראמפ להתמודד עם איראן או עם הפלסטינים, לתחושת האינסטינקט שלו יהיה לחפש הסכם גדול איתם [2] בדומה למה שעשו הנשיאים אובמה וביידן, למרות ההתנגדות של ישראל. בסופו של דבר, טראמפ רואה את עצמו כאיש העסקים הגדול, יוצר העסקאות הגדול, שבכוח אישיותו והדיפלומטיה הלא-מעודנת שלו יכול לכופף אנשים ומדינות לרצונו.

בטווח הקצר זה יכול לעבוד לטובת ישראל, מכיוון שכלי הלחץ שטראמפ עשוי להפעיל שוב, קרי סנקציות חריפות יחד עם התנקשויות ממוקדות נגד מנהיגי טרור איראניים, והתעלמות מהתקפי זעם פלסטיניים [2] מזיזים את המחוג לכיוון הנכון.

אבל בטווח הארוך יותר אני חושש שטראמפ ינסה להשיג ניצחון "ענק" עם הישגים נוצצים של עסקאות "שלום" גדולות, שאינן מסלקות באמת את האויבים על ישראל (והמערב), ועל חשבון ישראל (והמערב).

לכן, לא משנה איזה צד של המתרס הפוליטי האמריקאי בעייתי יותר בעיניך, המציאות הפשוטה היא שתהפוכות פוליטיות הופכות אפילו את ההערכות הטובות ביותר לטווח ארוך ללא ודאיות, ואת הבריתות ארוכות הטווח החזקות ביותר לבלתי צפויות.

כתוצאה מכך, ישראל חייבת לייצר חוסן על פני פלטפורמות רבות [2] בהגנה, בדיפלומטיה, באנרגיה, בטכנולוגיה ובחברה. חוסן, כדי שישראל תוכל לפעול באופן עצמאי בתחום הביטחון

הלאומי; חוסן המשתקף בבריתות רב-צדדיות במזרח התיכון, שאינן תלויות אך ורק בווינגטון; וחוסן כדי שלאזרחים ישראלים יהיה אמון בעתידם למרות איומים ואתגרים רבים שבועדי יתקיימו גם בעתיד.

יש לפתח את החוסן הישראלי בארבעה תחומים: מערכות נשק (פיתוח וייצור, כולל תחמושת); משאבים קריטיים (שרשרת האספקה של מינרלים וחומרים נדירים אחרים כמו פלדה); טכנולוגיות בתחום הביטחון הלאומי (כולל AI, ביטחון פנים וסייבר, מחשוב קוונטי וטכנולוגיות חלל); ואולי המורכב מכולם – לכידות חברתית (שמשמעותה בעיקר שילוב טוב יותר של אזרחים ערבים, דרוזים, בדואים ויהודים חרדים בתחומי הכלכלה והביטחון הישראליים).

בתחום החימוש למשל, ישראל צריכה לגלות עצמאות רבה יותר. לפי ההערכות, עליה להגדיל פי שמונה את יכולת הייצור הנוכחית של התעשיות הביטחוניות הישראליות. ישראל צריכה לייצר בכל שנה 10,000 מל"טים למעקב ותקיפה, 200 תומ"טים מסוג רועם, 100 נגמ"שי נמ"ר ו-50 טנקי מרכבה.

ישראל צריכה גם לייצר בעצמה פגזי ארטילריה בקוטר 155 מ"מ וטילים מונחים מדויקים עבור חיל האוויר, ובמספרים עצומים. (הדבר נכון במיוחד מכיוון שישראל עומדת בפני הגבלות הולכות וגדלות על השימוש בנשק שסופק על ידי ארה"ב, ומכיוון שקיים מחסור עולמי בתחמושת כזו.)

חוסן ישראלי פירושו גם הגברת וחיזוק שירותים חיוניים כגון בתי חולים, רשתות חשמל, רשתות מים וביוב, וייצור ואגירת מזון. (לרשת החשמל של ישראל אין כמעט קיבולת עודפת. היא זקוקה לשכבות רבות של יתרות במקרה של התקפת אויב). ישראל חייבת להחזיק אספקה עצומה של תרופות, מוצרי מזון ורכיבי ליבה תעשייתיים כדי להחזיק מעמד בהפסקה של שנה אחת בייבוא מהאוויר ומהים.

צה"ל צריך לגדול בשלוש חטיבות לכל הפחות. מדובר על 50,000 חיילים נוספים, ועל כמות עצומה של ציוד צבאי. יש צורך בהגדלה ניכרת של אימוני כוחות החזית, בעיקר של הכוחות המזוינים. חיל הים הישראלי זקוק ליותר מ-5 מיליארד דולר עבור ספינות חדשות, צוללות, מערכות נשק ואנשי צוות במהלך העשור הבא.

מכון משגב לביטחון לאומי ולאסטרטגיה ציונית, שאליו אני משויך, החל בשני פרויקטים ענקיים שיסייעו לישראל לנווט את דרכה קדימה בנושא זה. הפרויקט הראשון נקרא "ישראל 2.0", בהובלת הפרופסורים גבי סיבוני וקובי מיכאל, נועד להציב חזון למדינת ישראל בעשורים הקרובים, לאחר הקריסה של אוקטובר האחרון.

הפרויקט נמצא בעיצומו. הוא בוחן מחדש את היסודות הרעיוניים של הדיפלומטיה הישראלית, תורת הביטחון, ביטחון הפנים, יחסים אזרחיים-צבאיים, מדיניות חקלאית והתיישבותית, מבנים חוקתיים ומשפטיים, יחסי רוב-מיעוט, מדיניות ומוסדות הגירה ועוד. הפרויקט יציע "איפוס" לישראל בתחומים אלו ועוד.

פרויקט שני, הכולל הוגים מובילים ויועצים מקצועיים ממגזרים שונים, יתחיל לפעול בקרוב ויתמקד בבניית "חוסן" על פני פלטפורמות רבות לטווח הארוך; תוכניות קונקרטיות לסיבולת אסטרטגית בתחומי ההגנה, הדיפלומטיה, האנרגיה, הטכנולוגיה והחברה, כמתואר לעיל.

המאמר פורסם באתר ערוץ 7, בתאריך 29.07.2024.